

Óvári Valéria*

MAGYAR–TÖRÖK BOCSÁNATKÉRÉSI STRATÉGIÁK**

1 Mindazok, akik a magyart idegen nyelvként tanítják, újra meg újra tapasztalhatják, hogy nem elég megtanítaniuk diákjaiknak a grammatikai struktúrákat, a mondatokat és a szöveget felépítő szabályokat, ettől még a diákok nem fogják tudni helyesen használni a magyar nyelvet. Mindnyájan láttunk már leírva vagy hallottunk kiejteni olyan mondatokat, amelyek ugyan nyelvtanilag helyesek, ám mégsem „jók”, mégsem megfelelők az adott környezetben. A nyelvtudáshoz ugyanis hozzátartoznak a nyelvhasználati szabályok is; ezeknek a szabályoknak a feltárásához a nyelvészeti pragmatika segít hozzá minket.

2. Dolgozatom elméleti alapját, hátterét tehát a pragmatika képezi, amelynek kezdetét az 50-es évek közepétől, John L. Austin híres, Harvard Egyetemen tartott William James-előadásaitól számíthatjuk. A pragmatika kutatói irányítják rá figyelmünket arra, hogy azzal, hogy kimondunk valamit, egyszersmind egy cselekvést is megvalósítunk, a mondás maga a cselekvés. Például azt mondom, hogy „*Fogadok*”, és miközben ezt mondom, ténylegesen is megtörténik a fogadás aktuusa (természetesen bizonyos feltételek megléte mellett, pl. ha partnerem is elfogadja a fogadást, ha egy eseményt megelőzően és nem utána teszek fogadást stb.). A pragmatika a 70-es évektől a magyar nyelvészetben is jelen van, egyrészt a tudományág legjelentősebb műveinek fordításaival, másrészt a legkülönbözőbb kutatási területek használják fel alapvetéseit, úgymint a nyelvfilozófia, a kommunikáció-kutatás, a pszicholingvisztika, illetve a gyermeknyelv-kutatás, sőt a nyelvtörténet is. Nem utolsó sorban szelét képezi az idegen nyelvek oktatáselméletének.

A pragmatika egyik alapfogalma, alapkategóriája a **beszédaktus**, amely nyelvi cselekedetet jelent. Beszédaktus pl. a kérés, az elutasítás vagy az e dolgozat tárgyát képező bocsánatkérés is. A **bocsánatkérés beszédaktusát**, a **bocsánatkérési stratégiákat** magyar–török összehasonlításban vizsgálom azzal a céllal, hogy az

* Óvári Valéria, a Balassi Intézet által kiküldött vendégoktató, Ankarai Egyetem ovarivaleria@bbi.hu

** A 2007. aug. 21–22-i lektori konferencián elhangzott előadás írásos változata.

eredmények hasznosíthatóvá válnak az idegennyelv-oktatás, közelebbről a török hallgatók magyarra tanítása során. A bocsánatkérés feldolgozását az 1982-ben indított nagyszabású CCSARP-kutatás (Cross cultural Study of Speech Act Realization Patterns) módszertana határozta meg; ez a projekt nyolc nyelven (brit angol, amerikai angol, ausztrál angol, orosz, kanadai francia, dán, német, héber) vizsgálta a kérés és a bocsánatkérés beszédaktusát.

3. A magyar nyelv pragmatikai aspektusú megközelítése és elemzése többek közt Szili Katalin nevéhez fűződik, aki megkezdte a magyar beszédaktusok empirikus kutatását. Kutatásaiban a fenti nemzetközi vizsgálat eljárásait követve összeállította a magyar anyanyelvi beszélők stratégiáit. Az anyaggyűjtéshez az ún. Diskurzuskiegészítő kérdőívet használta: meghatározott bizonyos beszédhelyzeteket, szituációkat, jellemezte a beszélő partnerét. A beszélőnek ennek megfelelően kellett bocsánatot kérnie:

1. a szomszédban lakó diáktól feledékenység miatt;
2. tanárától egy vissza nem vitt könyv miatt;
3. pincérként egy vendégtől téves felszolgálás miatt;
4. munkatársától, amiért bevádolta;
5. késésért a) baráttól;
b) leendő főnöktől;
c) főnökként beosztottaktól;
6. autótulajdonostól az autójában okozott kár miatt;
7. baráttól egy váza eltörése miatt (Szili 2004: 154–155).

A megnyilatkozások elemzése révén kirajzolódtak azok a stratégiák, amelyeket a magyar beszélők alkalmaznak az adott beszédaktus végrehajtásakor.

4. Ugyanezt a módszert követve, ugyanezen lépéseket elvégezve igyekeztem meghatározni a török beszélők stratégiáit. Összevetve a magyar eredménnyel, napvilágra kerültek a két nyelv közötti nyelvhasználati különbségek a bocsánatkérés beszédaktusában. Ahol eltérés mutatkozott a két nyelv beszélőinek „taktikája” között, a különbségek okára megpróbáltam – szintén Szili gyakorlatára támaszkodva – az adott szituáció szociopragmatikai paramétereiből kiindulva választ találni.

Adatszolgáltatónak 46 egyetemi hallgatót kértem fel, akikkel kitölttettem a diskurzuskiegészítő kérdőív egy egészen kicsit módosított, török viszonyokra alkalmazott, török nyelvű változatát (l. 1. sz. melléklet). Az osztályozáshoz – szintén mindenben a magyar nyelvű kutatáshoz igazodva – az Olshtain és Cohen által felállított klasszifikációs rendszert követtem; ebben a bocsánatkérés 2 általános és 3 ún. szituációfüggő stratégiáját különítették el. Az első általános stratégia az illokúciós erő magában foglaló eszköz, azaz Illocutionary Force Indicating Device, rövidítve IFID. „Az illokúciós erő azonos a beszélő szándékával; a megnyilatkozásért mondjuk ki, hogy legyen valamilyen illokúciós ereje vagy illokúciós lényege” (Szili 2004: 77). Az IFID-stratégiák kategóriái a következők: 1a. sajnálat kifejezése, 1b. megbocsátás kérése, 1c. bocsánatkérés. Ide Szili Katalin felvett egy újabb al-

kategóriát, az 1aa. szégyen elnevezésűt, amelynek létjogosultságát a török adatok elemzése is alátámasztotta. A második általános stratégiatípusba a felelősség beismerését szolgáló alakzatok tartoznak. A szituációfüggő stratégiák a magyarázkodás, helyzetjelentés (explanation or account of the situation), a javítás felajánlása (an offer of repair) és az ígéret a jövőbeli elkerülésre (a promise of forbearance) (Olshtain–Cohen 1983, idézi Szili 2004: 141–142).

5. Az IFID-stratégiák használati arányait a törökben az 1. A táblázat mutatja:

1. A Török IFID-stratégiák (%)

Szituáció	IFID						stratégia hiánya	
	1.aa szégyen, rosszérzés	1.a sajnálat	1.b megbocsátás kérése	1.c bocsánat	1. Összes IFID (ismétlések nélkül)	1. IFID ismétlés		
1. házi feladat	–	4,76	52,36	23,80	66,64	14,28	2,38	
2. könyv	2,27	18,16	11,35	45,40	68,10	9,08	–	
3. pincér	–	2,22	44,40	35,52	73,26	8,88	4,44	
4. kolléga	–	6,66	6,66	4,44	17,76	0	26,64	
5. kérés	a) barát	–	–	38,59	15,89	52,21	2,27	27,24
	b) álláskereső	–	15,78	26,30	34,19	65,75	10,52	–
	c) főnök	–	7,50	12,50	25,00	42,50	2,5	27,50
6. autó	–	11,10	22,20	24,42	53,28	4,44	13,32	
7. váza	4,64	23,20	13,92	48,72	64,96	25,52	4,64	

A táblázatból kiolvashatjuk, hogy ha a beszélő a szomszéd gyerek házi feladatát nem ellenőrzi, akkor 52,36 % arányban a „megbocsátás kérése” stratégiával él (pl. *kızma* 'ne haragudj' stb.), de ha egy váza eltöréséről vagy a kölcsönkért könyv vissza nem viteléről van szó, akkor inkább a „bocsánat” stratégiával (pl. *özür dilerim* 'bocsánat' stb.) találkozhatunk (48,72%, illetve 45,4%), és ezekben az esetekben csökken a „megbocsátás kérése” stratégia alkalmazása (13,92% és 11,35%). (Az egyes kategóriáknak megfelelő török nyelvi adatokra példákat a 3. sz. melléklet tartalmaz.)

Az adatokat a magyar nyelvi adatokkal összevetve a következő kép rajzolódik ki (1. B táblázat):

1. B Török–magyar IFID-stratégiák (%)

Szituáció	IFID														Stratégia hiánya
	1.aa szégyen, rossz érzés		1.a sajnálat		1.b meg-bocsátás kérése		1.c bocsánat		1. Összes IFID (ismétlések nélkül)		1. IFID ismétlés				
	T	M	T	M	T	M	T	M	T	M	T	M	T	M	
1. házi feladat	–	2,72	4,76	4,54	52,36	60,00	23,8	22,72	66,64	82,80	14,28	7,2	2,38	–	
2. könyv	2,27	2,72	18,16	20,09	11,35	11,80	45,40	40,90	68,10	68,30	9,08	7,2	–	–	
3. pincér	–	–	2,22	16,36	44,40	10,90	35,52	59,09	73,26	84,56	8,88	1,8	4,44	0,80	
4. kolléga	–	–	6,66	13,63	6,66	27,27	4,44	8,18	17,76	49,00	0	0,9	26,64	3,33	
5. késés	–	2,72	–	7,27	38,59	33,63	15,89	29,09	52,21	65,52	2,27	7,2	27,24	4,10	
a) barát	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	
b) álláskezeső	–	6,36	15,78	23,63	26,30	10,90	34,19	64,54	65,75	93,63	10,52	11,8	–	–	
c) főnök	–	–	7,50	9,09	12,50	15,45	25,00	47,27	42,50	70,00	2,50	1,8	27,50	5,80	
6. autó	–	0,90	11,10	22,72	22,20	20,90	24,42	28,18	53,28	65,50	4,44	7,2	13,32	1,60	
7. váza	4,64	7,27	23,20	26,36	13,92	36,36	48,72	28,18	64,96	79,10	25,52	19,1	4,64	4,10	

Ha az IFID-stratégiák összesítésére tekintünk, a táblázatban megjelölt esetekben jelentősnek mondható eltérést lehet megfigyelni a török és magyar beszélő stratégiái között. 1. A török beszélő munkatársával és leendő főnökével szemben, valamint főnöki pozícióban kevésbé érzi szükségét annak, hogy IFID-stratégiát alkalmazzon. 2. Szintén munkatársával szemben és főnökként, továbbá barátjával és a háznál lakó szomszédjal szemben a magyar beszélőhöz képest sokkal többször engedi meg magának, hogy ne alkalmazjon semmilyen bocsánatkérési stratégiát. A stratégiák különbségeinek magyarázatát a szituációk szociopragmatikai paramétereire alapján próbálhatjuk megfejteni.

A Brown-Fraser szerzőpáros* külső kontextuális tényezőket (context external factors) és belső kontextuális tényezőket (context internal factors) különböztet meg, amelyek a szituációkat alakítják. A külső kontextuális tényezőkhöz tartozik a beszélő és a hallgató közötti társadalmi távolság és a beszélő társadalmi státusa a hallgatóhoz képest; a belső kontextuális tényezőkhöz az elkövetett véttség súlya (Brown–Fraser 1979: 33–63, idézi Szili 2004: 141). A külső és belső kontextuális tényezők kultúráról kultúrára változnak, és a kutatás tanulsága szerint a török és magyar beszélő alkalmazott stratégiáinak különbségeire szinte teljes egészében megnyugtató magyarázatot adnak. 15 török adatközlő határozta meg a szituációk kontextuális tényezőit, az így kapott adatokat összevetve a magyar adatokkal, a következő szociopragmatikai paraméterek és különbségek rajzolódnak ki (2. sz. táblázat):

* *A Speech as a Marker of Situation* című tanulmányukban elemzik a kontextuális tényezőket (1979: 33–63).

2. A szituációk szociopragmatikai paramétereit; török-magyar

Szituáció	Beszélő és a hallgató közötti társadalmi távolság: 1. távoli 2. sem távoli, sem közeli 3. közeli		Beszélő társadalmi státusa a hallgatóhoz képest: 1. alacsonyabb 2. azonos 3. magasabb		Elkövetett vétség súlya: 1. kisebb hiba 2. Közepesen súlyos hiba 3. nagy hiba		
	T	M	T	M	T	M	
1. házi feladat	2,12	2,00	3,00	2,66	1,54	1,94	
2. könyv	1,61	1,66	1,08	1,00	2,38	2,11	
3. pincér	1,00	1,16	2,23	2,11	1,54	2,27	
4. kolléga	2,54	2,27	2,08	2,05	1,15	2,77	
5. késés	a) barát	2,92	2,83	2,00	2,11	1,92	2,00
	b) álláskereső	1,08	1,05	1,15	1,00	2,23	2,88
	c) főnök	1,77	1,44	3,00	2,88	1,44	1,94
6. autó	1,77	1,11	1,85	1,88	2,54	2,44	
7. váza	2,85	2,88	1,85	2,16	2,92	2,44	

A török beszélő a házban lakó autótulajdonossal sokkal bizalmasabb viszonyban van, mint a magyar (1,77, illetve 1,11), a stratégia hiányának viszonylag magas arányára tehát a kisebb társadalmi távolság ad magyarázatot. Emellett elképzelhető a – Brown–Levinson-féle udvariassági elmélet alapján –, hogy a török beszélő az autóvezetés kérdésében jobban igyekszik védeni az arcát* attól, hogy felsüljön és ez nyilvánvalóvá váljon, sokkal kisebb arányban kockáztatja meg, hogy ügyetlennek tartsák, mint a magyar, ezért stratégia alkalmazása helyett enyhíteni igyekszik a helyzetét.

A „beszélő társadalmi státusa a hallgatóhoz képest” kategóriában, tehát a hatalmi viszonyok megítélésében nem mutatkozott lényeges eltérés a két kultúra között, az „elkövetett vétség súlya” azonban ismét különbségeket mutat. Szélsőségesnek mondható különbség áll fenn a munkatársnak okozott kár megítélésében; míg a török beszélő kis hibának minősíti a kolléga beárulását (1,15; olyan is akadt, aki azt írta a kérdőívre: „nem hiba”), addig a magyar nagy hibának (2,77). A szociopragmatikai paraméterek tehát egyértelmű választ adnak arra a kérdésre, hogy miért alacsony a török beszélő IFID-stratégiáinak alkalmazása (17,76%) és miért magas a stratégia hiánya (26,64%) ebben a szituációban a magyar adatokhoz képest. Szintén magas, 0,7 körüli a különbség a pincér által elkövetett hiba és a munkahelyről való késés súlyának megítélésében. Előbbinek különösebb következménye nem mutatható ki a török-magyar összevetésben, az összes IFID-ek száma csak mintegy 10 %-kal alacsonyabb a török anyagban. Utóbbi esetben viszont nyomon követhető a stratégiák eltérése: az összes IFID-ek aránya török beszélő esetén 65,75%, míg magyar beszélő esetén nagyon magas, 93,63%, és ennek megfelelően a stratégia hiánya is szembetűnő: a török beszélők negyede nem tartotta szükség-

* Brown–Levinson udvariassági elméletében az arc az egyén önbecsülésének szimbóluma. Ez sérülhet az interakciók során (Brown–Levinson 1987).

gesnek, hogy bármilyen stratégiát alkalmazzon a szituációban. A főnként alacsonyabb arányban alkalmazott IFID-stratégia (42,5%), illetve stratégiahiány (27,5%) azt mutatja, hogy a török nyelvi választásban fontos, hangsúlyosabb szerepe van a hatalmi pozíció (2,88) adta előnyöknek, mint a magyarban. Ugyanezt a nyelvi választást megengedi a familiaritás foka a baráttal szemben (2,92; 27,24%-os stratégiahiány), ahol a magyar értékek szintén magasabbak a töröknél.

6. Az IFID-stratégiák alkalmazásának viszonylag alacsony aránya azt a feltételezést vetíti előre, hogy a török beszélő a bocsánatkérés beszédaktusát más stratégiákkal szereti létrehozni. Ezért most vegyük szemügyre második fő stratégiatípust, a felelősség beismerését szolgáló alakzatok előfordulását, valamint a szituációfüggő stratégiák: a magyarázkodás, a javítás felajánlása és az ígélet a jövőbeli elkerülésre stratégiák adatait. A felelősség felvállalása stratégiának további alkategóriái: a) a hiba elismerése, b) a hiányosság beismerése, c) a hallgató megerősítése és d) a szándékosság hiánya.

A felelősség felvállalása és a három szituációfüggő stratégia használati arányait a törökben a 3. A táblázat mutatja:

3. A Egyéb stratégiák; török (%)

Sztuáció	1. Összes IFID	2. felelősség felvállalása				Sztuációfüggő stratégiák			
		a) hiba elismerése	b) hiányosság beismerése	c) hallgató megerősítése	d) szándékosság hiánya	3. Magyaráztat	4. javítás, jóvátétel	5. ígélet a jövőbeli elkerülésre	
1. házi f.	66,64	2,38	61,88	–	–	35,7	69,02	2,38	
2. könyv	68,1	–	68,1/70,37*	–	–	34,05	63,56	–	
3. pincér	73,26	11,1	2,22	–	2,22	35,52	93,24/95,46*	–	
4. kolléga	17,76	–	–	2,22	8,88	66,66/82,14*	2,22	–	
5. késés	a)	52,21	9,08	18,16/20,43*	9,08	4,54	34,05/38,59*	4,54	6,81
	b)	65,75	34,19	2,63	–	5,26	78,91	–	10,52
	c)	42,5	–	2,5	–	–	42,5	–	–
6. autó	53,28	11,1	2,22	2,22	13,32	11,1	86,58/91,02*	–	
7. váza	64,96	2,32	18,56/23,2*	4,64	34,8/39,44	9,28	39,44/41,76*	–	

(A *-gal jelölt adatok már az ismétlésekkel együtt tartalmazzák az arányt.)

(Az egyes kategóriáknak megfelelő török nyelvi adatokra példákat a 2. sz. melléklet tartalmaz.)

Az adatokat a magyar nyelvi adatokkal összevetve a következő kép tárul elénk:

3. B Egyéb stratégiák; török–magyar (%)

Situáció	1. Összes IFID		2. felelősség felvállalása								Situációfüggő stratégiák						
			a) hiba elismerése		b) hiányosság beismerése		c) hallgató megerősítése		d) szándékosság hiánya		3. magyarázat		4. javítás, jóvátétel		5. ígéret a jövőbeli elkerülésre		
			T	M	T	M	T	M	T	M	T	M	T	M	T	M	
1. házi f.	66,64	82,80	2,38	–	61,88	72,7	–	–	–	–	35,70	19,10	69,02	84,54	2,38	n	
2. könyv	68,10	68,30	–	–	68,10	84,5	–	–	–	–	34,05	9,10	63,56	80,00	–	i	
3. pincér	73,26	84,56	11,10	0,9	2,22	35,4	–	0,90	2,22	–	35,52	16,36	93,24	90,90	–	n	
4. kolléga	17,76	49,00	–	–	–	–	2,22	6,66	8,88	13,3	66,60	–	2,22	0,90	–	c	
5. kérés	a)	52,21	65,52	9,08	–	18,16	34,5	9,08	0,90	4,54	1,9	34,05	39,10	4,54	0,90	6,81	s
	b)	65,75	93,63	34,19	0,9	2,63	48,1	–	–	5,26	–	78,91	63,60	–	1,80	10,52	a
	c)	42,50	70,00	–	–	2,50	35,4	–	–	–	1,9	42,50	53,60	–	3,60	–	d
6. autó	53,28	65,50	11,10	10,9	2,22	12,7	2,22	–	13,32	5,4	11,10	3,60	86,58	70,90	–	a	
7. váza	64,96	79,10	2,32	0,9	18,56	17,2	4,64	1,80	34,80	14,5	9,28	0,90	39,44	50,54	–	t	

A táblázatból azt szeretnénk megtudni, hogy ahol a törökben alacsony IFID volt tapasztalható, ott ellensúlyozza-e ezt valamilyen más stratégia. A kolléga kritizálása situációjában a „magyarázat” kategóriában nagyon magas érték áll, 66,6%, ugyanakkor a magyar nyelvi anyagban semmiféle magyarázat sincsen! A munkahelyi késés situációjában a magyarhoz képest magas arányban fogadják el hibájukat a török beszélők (török: 34,19%, magyar 0,9%), itt tehát az alacsony IFID mellett magas felelősségvállalás tapasztalható. A főnökként való késés situációjában azonban az alacsony IFID-stratégiának semmiféle ellensúlyozása nem jelenik meg, ami arra utal, hogy a magas hatalmi pozícióban lévő (2,88) nem tartja különösebben szükségesnek, hogy bocsánatot kérjen, és felelősséget sem köteles vállalni (lásd: 2 b) hiányszó beismerése, magyar 35,4%, török 2,5%).

Egyéb feltűnő eltérésekre is bukkanhatunk. 1. A török beszélő több hajlandóságot mutat arra, hogy beismerje a hibáját, a magyar csak az autó situációjában éri el a török értéket. 2. A „hiányszó beismerése” stratégia viszont nem kedvelt a török beszélők körében. Érdekes módon még a munkahelyi késés situációjában is elenyésző a száma (2,63%, a magyar 48,1%-hez képest), ahol pedig a beszélő társadalmi státusa a hallgatóhoz képest alacsony, a beszélő és a hallgató közötti társadalmi távolság távoli és az elkövetett vétség súlya a nagy felé tendál. 3. A „hallgató megerősítése” stratégia egyik nyelvben sem jelentős, a török beszélő azonban bizalmas kapcsolatban levő barátjával szemben ennyi arcvesztéstől nem riad vissza. 4. Megítélésem szerint inkább arcvédésnek minősül a váza-situációjában a „szándékosság hiánya” stratégia 34,8%-os aránya. 5. A törökben nagyon magas a magyarázat mint stratégia aránya; ott is élnek vele, ahol egyébként az IFID értéke megközelíti a magyarét (pl. a könyv- vagy a pincér-situáció), vagy ahol már más stratégiával is próbálkoztak (váza-situáció). 6. A javítás, jóvátétel kérdéskörben nincsen jelentős eltérés a két nyelv használata között.

7. Összefoglalásként a következő megállapításokat tehetjük a török–magyar bocsánatkérési stratégiákról.

1. Mind a magyarban, mind a törökben fellelhetők azok a bocsánatkérési stratégiák, amelyek más nyelvekhez, kultúrákhoz tartozók viselkedését jellemzik.

2. A stratégiák használatát a török és a magyar nyelvben – az univerzális jegyek mellett – a beszélőközösségek által kialakított normák is meghatározzák. E szabályok a szituációk szociopragmatikai tényezőitől függően jelölik ki a stratégiatípusokat. Különbség volt kimutatható az „elkövetett vétség súlya” paraméter alapján 3 esetben (kolléga, pincér és beosztott hibája kisebbnek minősítettett, mint a magyarban), és a „beszélő és a hallgató közötti társadalmi távolság” paraméternél 1 esetben (az autótulajdonossal a magyarnál bizalmasabb viszonyt feltételez).

3. Míg a magyarok választása legtöbbször általános stratégiákra, főleg az IFID-ekre esik, a török beszélő stratégiáit általában a szituációfüggő faktorok befolyásolják. A bocsánatkérés beszédaktusának végrehajtásakor tehát más-más stratégiák alkalmazásához, illetve a stratégiák más hangsúlyú alkalmazásához folyamodnak a magyar és a török beszélők. A különbségek megismerésének ezért fontos szerepe van egy idegen nyelv tanulásakor és tanításakor, mert az anyanyelvi stratégiák egy az egyben történő alkalmazása, „átfordítása” az idegen nyelvre félreértésekhez vezethet az interkulturális kommunikációban.

Irodalom

Austin, John L. 1990. *Tetten ért szavak*. Akadémiai Kiadó, Budapest.

Brown, R.–Levinson, S. 1987. *Politeness. Some universals in language use*. Cambridge University Press, Cambridge.

Szili Katalin 2004. *Tetté vált szavak*. Tinta Könyvkiadó, Budapest.

1. sz. melléklet

ANKET FORMU

1. Komşunuz olan lise 9. sınıf öğrencisine, dün akşama kadar matematik ödevinin doğru olup olmadığını kontrol edeceğinize söz verdiniz. Sözüünüzü tamamen unuttunuz. Çocuk şimdi kapıda duruyor. Ona ne diyeceksiniz?
Siz:
2. Hocanız size bugün getirmeniz için bir kitabını ödünç vermişti. (Siz geri getirmediğiniz.)
Hoca: Kitabı getirdin değil mi?
Siz:
3. Siz bir akrabanızın restoranında ona yardımcı oluyorsunuz. Bir misafir şikayet ediyor, çünkü istediğini alamadı.
Misafir: Bakar mısınız, ben sütlü kahve değil, Türk kahvesi istemiştim.
Siz:
4. Siz son altı ayda yapılan işleri değerlendirilmiş olan toplantıda, iş arkadaşınızın özgül işlerine fazla zaman ayırdığını ve işyerinden sık sık çıktığını yanlış anlaşılacak bir şekilde ima ettiniz. Toplantıdan sonra, o size sorduğunda ne derdiniz?
İş arkadaşı: Toplantıda bütün patronların önünde benim hakkımda bunları söylemeni senden hiç beklemezdim.
Siz:
5. a) Sizin sürekli geç kaldığınıza alışmış olan arkadaşınız, tanıştığınız yerde yarım saattir sizi bekliyor.
Arkadaş: Nihayet geldin! Saat kaç biliyor musun?
Siz:
5. b) Bir şirkete iş görüşmesine gidiyorsunuz. Müdür, sizi saat 3te bekliyor. Şanssızlık bu ya! yarım saat geç kalacaksınız. Bu durumda ne söylersiniz?
Siz:
5. c) Bir şirketin müdürü olduğunuzu düşünün. Toplantı yapmanız gerekiyor ama yarım saat geç kalacaksınız. Sizi bekleyen elemanlara ne dersiniz?
Siz:
6. Arabanızı oldukça acelece park ettiniz. Dar yere arabayı sokarken binada oturan birinin yeni olduğu belli olan arabasının yan tarafını çizdiniz.
Binada oturan komşu: Allahım! Yeni arabam!
Siz:
7. Siz arkadaşınızın evinde misafirsiniz. Kötü bir tesadüf sonucu aile mirası olan değerli bir vazoyu düşürüyorsunuz. Bu can sıkıcı durumda ne derdiniz?
Siz:

2. sz. melléklet

A) IFID – török példák:

- 1.aa szégyen, rosszérzés: *çok mabcubum, kendimi çok kötü hissettim/ bisediyorum*
- 1.a sajnálat: *(çok) üzgünüm, üzüldüm, maalesef*
- 1.b megbocsátás kérése: *affedersiniz, affedin, kusura bakma*
- 1.c bocsánat: *(çok) özür dilerim, özür, pardon*

B) A felelősség felvállalása – török példák:

- 2a) hiba elismerése: *(tamamen) benim hatam, hata benim, batamı kabul ediyorum, hatam için..., hatadan dolayı...*
- 2b) hiányosság beismerése: *unuttum/unutmuşum, oyalandım, ne kadar da sakarım, tamamen aklımdan çıkmış, (park etmekte) pek iyi değilim*
- 2c) hallgató megerősítése: *ne dersiniz baklısınız, ne kadar kızsan baklısın*
- 2d) szándékosság hiánya: *kötü bir niyetim yoktu, istemeyerek oldu, istemeden oldu, isteyerek olmadı, istememiştim/istemezdim, yanlışlıkla olsun*